

Beleidsdocument “Veilige Kerk” van de Protestantse Gemeente te Dalfsen.

1) Inleiding

Het lijkt zo vanzelfsprekend dat je je in een gemeente van de Protestantse Kerk veilig voelt, dat leden elkaar met respect behandelen, dat kinderen en jongeren ongestoord kunnen meedoen en dat mensen met speciale taken en opdrachten geen gebruik van hun machtspositie maken, ten koste van anderen. Maar helaas gaat dat niet altijd en overal op. Ongewenste intimiteiten en situaties van misbruik komen overal voor. Ook in de Protestantse Kerk. De synode heeft daarom in november 2019 uitgesproken dat zij gemeenten wil stimuleren om plaatselijk beleid te formuleren over veilig omgaan met elkaar. Ook PGD heeft gehoor willen geven aan deze oproep van de synode om aandacht te besteden aan het zijn van een “veilige kerk”. Het resultaat daarvan heeft vorm gekregen in dit beleidsdocument “Veilige Kerk”, waaraan in de komende jaren uitvoering zal worden gegeven.

In dit beleidsdocument wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan:

- Bewustwording
- Preventie
- Interventie
- Informatie en communicatie

2) Bewustwording

De basis voor het beleid is bewustwording binnen de gemeente. Die bewustwording richt zich vooral op machtsongelijkheid die tussen gemeenteleden kan bestaan en op de effecten die dat met zich mee kan brengen. Het gaat dan om machtsverschillen tussen groepsleiding en deelnemers in het jeugdwerk, tussen ouderling en pastorant, tussen diaken en cliënt, tussen kerkelijk vrijwilliger en gemeentelid. Het effect kan zijn dat iemand met meer macht grensoverschrijdend gedrag vertoont. De ander ervaart dat in eerste instantie niet als storend of wil daar geen aandacht aan besteden. Tot het gevoel van veiligheid wordt aangetast. Te denken valt hierbij aan seksueel grensoverschrijdend gedrag, financiële malversatie, intimidatie en dreiging.

Bij bewustwording gaat het om:

- Erkennen dat dit grensoverschrijdend gedrag ook in de eigen gemeente voorkomt.
- Bewustzijn dat alle gemeenteleden recht hebben op een veilige gemeente.
- Vasthouden van de aandacht voor het onderwerp: op beleidsniveau regelmatig agenderen van ‘veilig jeugdwerk’ en ‘veilige gemeente’; wat doen we, gaat het goed en wat kan beter?
- Erop toezien dat in bijeenkomsten (gespreksgroepen, clubwerk, catechese, vieringen) zo nu en dan gebruik gemaakt wordt van activiteiten en werkvormen die bewustwording over veiligheid bij de gemeenteleden, van oud tot jong, vergroot.

3) Preventie

Er zijn verschillende instrumenten inzetbaar om grensoverschrijdende gedrag zoveel mogelijk te voorkomen. Te denken valt aan:

- het hanteren van een gedragsregels
- het met aandacht selecteren van vrijwilligers

- Een VOG vragen aan predikanten en kerkelijk werkers, verbonden aan een gemeente, en aan vrijwilligers/ambtsdragers die met kwetsbare mensen werken en/of leidinggevende taken hebben
- aanstellen van gekwalificeerde vertrouwenspersonen

Het hanteren van gedragsregels

Wij vinden het belangrijk dat binnen onze kerkelijke gemeente duidelijk afspraken gelden over de manier van omgaan met elkaar, omdat alle leden van onze gemeente zich veilig moeten kunnen voelen. Dit kan alleen als men elkaar in zijn/haar waarde laat en elkaar met respect behandelt. Dit betekent dat wij in onze kerkelijke gemeente alle vormen van ongelijkwaardige behandeling, zoals pesten, machtsmisbruik, financiële uitbuiting, discriminerende, racistische of (seksueel) intimiderende gedragingen of opmerkingen, of het hiertoe aanzetten, ontoelaatbaar vinden. Dat klinkt zo logisch in een kerk waar als het hoogste gebod geldt om je naaste lief te hebben als jezelf. Maar omwille van de hiervoor genoemde bewustwording is het goed om een aantal gedragsregels expliciet te benoemen.

Als Protestantse Gemeente Dalfsen vragen wij daarom al onze leden om de volgende gedragsregel¹ te onderschrijven en na te leven:

1. Ik accepteer en respecteer de ander zoals hij/zij is en discrimineer niet. Iedereen telt mee binnen de kerkelijke gemeente.
2. Ik houd rekening met de grenzen die de ander aangeeft.
3. Ik val de ander niet lastig.
4. Ik berokken de ander geen schade.
5. Ik maak op geen enkele wijze misbruik van mijn machtspositie.
6. Ik maak geen gemene grappen of opmerkingen over anderen.
7. Ik negeer de ander niet.
8. Ik doe niet mee aan pesten, uitlachen of roddelen.
9. Ik gebruik geen geweld, en ik bedreig de ander niet.
10. Ik kom niet ongewenst te dichtbij en raak de ander niet tegen zijn of haar wil aan.
11. Ik geef de ander geen seksueel getinte aandacht.
12. Ik stel geen ongepaste vragen en maak geen ongewenste opmerkingen over iemands persoonlijk leven of uiterlijk.
13. Ik doe geen mededelingen aan derden over zaken die mij vertrouwelijk ter kennis zijn gekomen. Ik moet de geheimhouding doorbreken als daardoor gevaar of schade kan worden voorkomen, mits ik er alles aan heb gedaan om toestemming van de betrokkene te krijgen om de geheimhouding te doorbreken.
14. Ik maak bewust gebruik van internet, e-mail en andere communicatiemiddelen. In het gebruik hiervan zorg ik ervoor dat de privacy van anderen wordt gewaarborgd.

De gedragsregels gelden voor alle gemeenteleden

We hebben ons de vraag gesteld of we in onze gemeente steeds nadrukkelijk aan onze predikanten, kerkelijk werkers, ambtsdragers en andere vrijwilligers willen vragen om deze gedragsregels bij aanvang van hun taken te ondertekenen. Wij hebben ervoor gekozen om dat niet te doen². Door deze gedragsregels op te nemen als onderdeel van onze “Veilige Kerk” drukken we uit dat deze gedragsregels gelden voor al onze gemeenteleden, in welke hoedanigheid dan ook.

¹ Deze gedragsregels zijn overgenomen van de PKN-gemeente in Borger:

<https://www.pgborger.nl/gedragscode/>

² In navolging van bijvoorbeeld PKN Amsterdam: <https://www.protestantsamsterdam.nl/veilige-kerk/gedragscode/>

Redenen om niet steeds nadrukkelijk bij het aantreden van predikanten, kerkelijk werkers, ambtsdragers en andere vrijwilligers te vragen om de gedragsregels te ondertekenen en na te leven:

- de gedragsregels bevatten zo algemeen aanvaarde gedragsnormen, dat het niet meer dan logisch is om het naleven ervan van alle gemeenteleden te vragen, ongeacht de functie;
- dat bevordert ook de bewustwording: Zó gaan we binnen onze gemeente met elkaar om!
- wanneer we aan predikanten, kerkelijk werkers, ambtsdragers en andere vrijwilligers bij hun aantreden eerst nog nadrukkelijk zouden vragen om de gedragsregels te onderschrijven en na te leven, voelt dat als afbreuk aan het vertrouwen dat wij als gemeenteleden in elkaar willen hebben;
- voor predikanten en kerkelijk werkers gelden al gedragscodes en gedragsregels, uit hoofde van hun rechtspositie;
- er loopt vaak niet zo'n duidelijke scheidslijn tussen een kerkelijk vrijwilliger en een "gewoon" gemeentelid, waardoor niet altijd duidelijk zal zijn aan wie we nadrukkelijk willen vragen om de gedragsregels te onderschrijven en na te leven.

Het met aandacht selecteren van vrijwilligers

Het is altijd goed een gesprek te hebben met iemand die als vrijwilliger aan het werk gaat. Wat zijn de motieven, welke specifieke kennis en vaardigheden heeft iemand in huis? Welke verwachtingen zijn er over en weer? U kunt dan ook de mogelijke risico's van grensoverschrijdend gedrag inschatten. Het is daarbij goed om te toetsen of iemand zich bewust is van machtsverschillen, gezagsrelaties en grensoverschrijdend gedrag, en weet hoe grensoverschrijdend gedrag bij zichzelf te voorkomen.

Het "vier-ogen-principe"

Een ander onderdeel van het met aandacht inzetten van vrijwilligers is "het vier-ogen-principe". Dat houdt in dat er bij groepen van minderjarigen steeds twee personen als leiding actief zijn. Het hoeven niet altijd twee volwassenen te zijn, een volwassene en een jongere kan ook. Ook hoeven de twee personen niet altijd in dezelfde ruimte te zijn; wanneer de toegang tot de ruimten maar open is (ramen, glas in of naast de deur, deur open). Dit is bijvoorbeeld van toepassing op de kindernevendienst, jeugdclub of de crèche. Het vier-ogen-principe is niet alleen goed om misbruik te voorkomen, maar ook fijn als een kind naar het toilet moet of terug naar de ouders wil. Je staat er niet alleen voor!

Een VOG vragen³

De VOG is een belangrijk onderdeel van het preventie- en integriteitsbeleid van elke vrijwilligersorganisatie. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de veiligheid van kwetsbare groepen in de samenleving.

De generale synode besloot in november 2019 dat er een regeling komt die inhoudt dat predikanten en kerkelijk werkers, verbonden aan een gemeente, en ook vrijwilligers/ambtsdragers die met kwetsbare mensen werken of leidinggevende taken hebben, verplicht zijn een VOG te overleggen op het daarvoor meest aangewezen moment.

³ Zie ook de bijlage "VOG-verklaring voor predikanten en kerkelijk werkers, en vrijwilligers/ambtsdragers die met kwetsbare mensen werken of leidinggevende taken hebben"

De PGD zal, mede gelet op dit besluit van de generale synode in november 2019, aan predikanten en kerkelijk werkers, verbonden aan onze gemeente, vragen om een VOG over te leggen.

Met betrekking tot de vrijwilligers/ambtsdragers, die met kwetsbare mensen werken of leidinggevende taken hebben, wachten wij eerst de verdere besluitvorming hierover van de generale synode af. Vooralsnog vinden wij het enerzijds nogal bewerkelijk en bezwaarlijk om van deze vrijwilligers steeds een VOG te vragen, terwijl anderzijds de meerwaarde ervan als risicobeperkend instrument betrekkelijk gering is, waarbij we mede in ogenschouw nemen dat er in onze kerkelijke gemeenschap een tamelijk goed functionerende sociale betrokkenheid bestaat, waar ook al een zekere preventieve werking vanuit gaat.

Het aanstellen van vertrouwenspersonen

De kerkenraad stelt twee vertrouwenspersonen aan; een man en een vrouw. De vertrouwenspersonen zijn bekend met de gemeente, maar zijn geen onderdeel van de kring van taakdragers en kerkbestuur. De vertrouwenspersonen werken in opdracht van, maar niet namens de kerkenraad. Zij kunnen onafhankelijk van de kerkenraad handelen.

Gemeenteleden kunnen bij deze vertrouwenspersonen terecht met hun vragen, vermoedens en meldingen over grensoverschrijdend gedrag. Vertrouwenspersonen kunnen bij vermoedens van misbruik binnen de gemeente ook zelf proactief iemand benaderen. Vertrouwenspersonen zijn bovendien ook de personen die in de gemeente op beleids- en uitvoerend niveau met regelmaat aandacht vragen voor preventie van misbruik en alert zijn op de uitvoering van het beleid van de kerkenraad op dit terrein.

De vertrouwenspersonen volgen in voorkomende gevallen het meldprotocol⁴. Afhankelijk van de situatie kan de vertrouwenspersoon verwijzen, de melder bijstaan in gesprekken met anderen en bij aangiftes en klachtenprocedures. Zij doen geen werk waar anderen in gespecialiseerd zijn. Dat betekent dat zij niet aan waarheidsvinding doen, zij gaan niet zelf op onderzoek uit, zij zijn geen therapeut, mediator, pastoraal medewerker of advocaat, zij zijn geen aanspreekpunt voor 'gewone' kerkelijke conflicten. Zij staan naast het gemeentelid dat zich bij hen meldt en ondersteunen die persoon.

De vertrouwenspersonen

Er is een takenoverzicht en een functieprofiel van de vertrouwenspersonen⁵. De kerkenraad is transparant in de werving en selectie van de vertrouwenspersonen, sluit zo nodig een vrijwilligerscontract af en vergoedt de kosten. Eenzijdige opzegging van het contract is door beide partijen mogelijk.

De gemeente stelt de vertrouwenspersonen in de gelegenheid om voor de functie benodigde cursussen en/of trainingen te volgen. De keuze voor deze cursussen en/of trainingen gebeurt in onderling overleg.

Vanwege de specifieke vaardigheden en deskundigheden die van een vertrouwenspersoon verwacht worden, en de cursussen en trainingen die daarvoor nodig zijn, vragen wij een vertrouwenspersoon om een termijn van tenminste 4 jaar in functie te blijven.

⁴ Zie bijlage "Model voor gemeenten bij meldingen over grensoverschrijdend gedrag"

⁵ Zie bijlage "Taken en Functieprofiel Vertrouwenspersonen"

4) Interventie

Ten behoeve van de vertrouwenspersonen bestaat er in voorkomende gevallen:

- Een routekaart voor plaatselijke vertrouwenspersonen
- Een meldprotocol - Model voor gemeenten bij meldingen over grensoverschrijdend gedrag

5) Communicatie

(a) In “Kerk op Weg” wordt aandacht besteed aan de vaststelling van dit beleidsdocument “Veilige Kerk”. Tevens worden daarin de vertrouwenspersonen geïntroduceerd.

(b) Op de website van PGD wordt een apart webpagina gewijd aan “Veilig Kerk”.

Op die webpagina wordt aandacht besteed aan:

- Dit beleidsdocument “Veilige Kerk”;
- De gedragsregels;
- De vertrouwenspersonen, hun contactgegevens en hun taken;

Bijlagen:

1. VOG-verklaring voor predikanten en kerkelijk werkers, verbonden aan een gemeente, en ook vrijwilligers/ambtsdragers die met kwetsbare mensen werken of leidinggevende taken hebben;
2. Meldprotocol - Model voor gemeenten bij meldingen over grensoverschrijdend gedrag
3. Taken en Functieprofiel Vertrouwenspersonen
4. PKN Routekaart

Voor de totstandkoming van dit beleidsdocument is geput uit:

- Informatie over de “Veilige Kerk” op de landelijke website van de PKN
<https://www.protestantsekerk.nl/faq/#vraag-287>
- Suggesties voor een mogelijke structuur voor het opzetten van plaatselijk beleid voor een veilige gemeente
<https://www.protestantsekerk.nl/faq/#vraag-287>
- <https://www.gratisvog.nl/regeling-gratis-vog>
- Een PKN-model met een profielschets van een vertrouwenspersoon
<https://www.protestantsekerk.nl/download7729/Benoem%20vertrouwenspersonen.docx>
- De Veilige Kerk van de PKN-gemeente Borger
<https://www.pgborger.nl/een-veilige-kerk/>
- Bouwstenen voor Veilig Jeugdwerk
<https://jongprotestant.protestantsekerk.nl/themas/relatiegericht-jeugdwerk/bouwstenen-voor-veilig-jeugdwerk/>
- Gedragscode PKN Borger
<https://www.pgborger.nl/gedragscode/>
- Gedragscode PKN Amsterdam
<https://www.protestantsamsterdam.nl/veilige-kerk/gedragscode/>
-

